

¹Poliklinika Medikal ♦ Voćarska cesta 106 ♦ Zagreb

²Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske Toplice
Trg slobode 1 ♦ 42223 Varaždinske Toplice

DOŽIVLJAJ UMORA U REUMATOIDNOM ARTRITISU FATIGUE IN RHEUMATOID ARTHRITIS

Denis Kovačić¹ ♦ Daria Vuger-Kovačić² ♦ Vesna Budišin¹
Zouheir Bitar² ♦ Biserka Sliječević² ♦ Nikša Cetinić¹

Reumatoidni artritis (RA) je progresivna, kronična bolest koja dovodi do ireverzibilnog oštećenja zglobova, njihove destrukcije i deformacije što za posljedicu ima pojavu invaliditeta.

Umor je česti simptom koji navode oboljeli od RA, a o kome se relativno malo govori. On može značajno utjecati na svakodnevno funkcioniranje (smanjenje aktivnosti, onesposobljenost) u svim područjima bolesnikova života.

Umor je teško definirati, smatra se da je riječ o više čimbenika. Umor kod reumatoidnog artritisa ima različite komponente koji su njegovi prediktori. Čini se da su u doživljaj umora uključeni i fizički i psihički čimbenici, od kojih se neki odnose na stres, emocionalni status, razinu boli, smetnje spavanja, funkcionalni status. Kod oboljelih od RA umor često u potpunosti ne nestane niti nakon odmora.

Cilj rada je ispitati razinu umora kod oboljelih od reumatoidnog artritisa (RA) te povezanost sa emocionalnim statusom, doživljajem boli i funkcionalnim stanjem kod oboljelih.

Istraživanje je provedeno na 56 bolesnika koji boluju od reumatoidnog artritisa koji su obavljali rehabilitaciju u Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju u Varaždinskim Toplicama u trajanju od 21 dan. U ispitivanju je sudjelovalo 56 ispitanika oboljelih od RA, 35 ženskih (62%) prosječne starosti 53,33±2,45 godina, te 21 muški ispitanik (38%) prosječne starosti 59,09±2,11 godina. Prosječna starost promatrane skupine bila je 55,12±3,41 godine.

Ispitanici su odgovarali na pitanja u strukturiranom upitniku konstruiranom u svrhu istraživanja, a koji se odnosio na socio-demografska obilježja te najčešće poteškoće vezane uz bolest. Funkcionalni status je ispitivan HAQ upitnikom (Health Assessment Questionary), razina umora modificiranom VAS skalom od 1-10 max. Psihološki status ispitivan je Crown-Crispovim indexom (CCII). Razina boli mjerena je prema vizual-

noj skali boli VAS (mm 1-10). Dobiveni rezultati obrađeni su statističkim postupcima.

Prosječna starost ispitanika bila je 55,12±3,41 godina, a prosječno trajanje bolesti 12,01±1,42 godina.

Ispitanici su kao najizraženije poteškoće iskazivali osjećaj umora, jutarnju zaočerenost, smetnje fine motorike, bol, smetnje spavanja.

Osjećaj prisutne boli iskazalo je 96,79% ispitanika, a prosječna razina boli mjerena VAS skalom (mm 1-10) iznosila je 6,67±2,54.

Većina ispitanika imala je smanjenu razinu funkcionalne sposobnosti (HAQ=1,99).

Rezultati ispitivanja pokazuju da 97,22% ispitanika navodi osjećaj umora. Prosječna razina umora prije provođenja fizikalne terapije iznosila je prema modificiranoj VAS skali umora 6,75±2,12. Nakon provedene 21-dnevne fizikalne terapije razina subjektivnog doživljenog umora se neznatno smanjila te je iznosila 5,99±43,2. Razlika nije statistički značajna (p=0,651).

Analizom varijance utvrđeno je da je veća razina umora povezana sa većim intenzitetom doživljene boli, smetnjama spavanja, depresivnim simptomima te lošijim funkcionalnim statusom.

Umor obuhvaća sve aspekte bolesnikova života, a često predstavlja dodatno psihičko opterećenje.

Ispitanici najčešće navode osjećaj umora kao "teret" ili "uteg" koji stalno nose. Umor je čest razlog zbog kojeg bolesnici odustaju od svakodnevnih aktivnosti ili skraćuju vrijeme provedeno u njima. Obzirom da umor ne mora biti vidljiv izvana bolesnici ostaju usamljeni i neshvaćeni od strane svoje okoline što može biti dodatni opterećujući čimbenik. Važno je stoga da bolesnici nauče strategije nošenja sa umorom.

Ovim radom željelo se naglasiti važnost procjene umora kod RA. Umor zahvaća sve aspekte bolesnikova života utječući na njegovu kvalitetu.

Ključne riječi: reumatoidni artritis, umor, funkcionalna sposobnost, fizikalna terapija